

de safareig que tacaven l'honra privada de la família reial», *Vilanu* (O. C., 302.15).

Vogel, en el dicc., reporta de lectures pròpies un safarejar 'xerrar potinejant reputacions' («ehrenrührig schwatzen»); i *AlcM* atribueix safarejtar 'murmurar, parlar malament d'algú' al dicc. Lab.-Salvat; no figura això en Lab. 1840-1888, però l'acc. «brut» d'aquest darrer no s'aparta gaire de tot això, com a contrapartida física del safardeig moral, i la pudor de la roba bruta que amunteguen i maseguen les bugaderes El *DAg* recull *xafardeig* en l'acc. «toll o clot d'aigües brutes» que li comunica el popular novellista i paraulista Valls i Vicens (1890). Com a ponderació d'un lloc de brogit i maledicència diu EmVilanova: «a casa nostra, que abans era un Seminari, ara és pitjor que el safreig del Pastim» (veg. *PASTA*), O C II, 28

Hem vist està feta un safareig 'cosa manoseada, bazucada, de mala vista' en Ros i Sanelo, i Escrig 1851 hi afegeix el derivat *safarejat* «revolver una cosa de un lado a otro, zabucarla». J. G. M. cita les frases «deixar una cosa feta un safareig», «això és un safareig», 'està bazucado', i Gulsoy (p. 351) cita «fora ripio y safareig» 'revoltullo, desorden' en *Tabal y Donsama* de C. Llombart.

Segurament també hem de posar aquí *xafardada*, que amb el sentit de «menjada abundant, comilona, comessatio» ja recullen Belv. i Lab. 1840, mot que confirmen el *DAg*, seguint al Dr. Petit, i el *Dfa*; *AlcM* en dona cita en Raimon Caselles; i, amb el matis general de «quantitat considerable» a l'Emp: ³ és doncs duplicat de *safarejada* «conjunt de roba que es renta d'una vegada en un safareig» (*Dfa*), *safarejats AlcM*; però d'altra banda el *DAg* recull *xafarnat* «baralles» a Borredà, que ve a ser el mateix, passant del xivarri de les bugaderes al dels tavernaris, si bé amb contaminació, pel que fa a la -n- (potser també un poc en el sentit), de *farnat* 'obi o gran escudella de farinetes', aran *harnat*, *bariat*, id., *FARINATUM*; ara bé també porta *xafarner* el *DAg* amb el sentit de 'tafaner', que és el mateix que *xafarder*, un poc atenuat (i aquí *tafaner* haurà ajudat en la -n-); altres combinacions de tot això en *xafardana* «comilona» en una Cançó popular i *xafaner* «pillo, lladre», *xafayner* «tafaner, curiosos» (on intervé *xamfaina*), aquests dos vigatans i tots tres recollits pel *DAg AlcM*: *xafardegada Xafarot*; *xafaroter*, -teria; *xafarotejar*. *Safarneig* 'matèria espessa'.⁴

Quant al *safuny* (*feta un*) que Ros i Sanelo donen com a equivalent de *feta un safareig* (també Lab. com a ant. «adj. putinejat» en grafia incompleta *safuy*), a *safareig* s'ha sumat el verb *safunyar* «quando manoseando u palpando las frutas tiernas (puestas en banastos u cestas para transportarlas y venderlas), como uvas, higos, ciruelas, se rebientan algunas, quedando todas, o las más, untadas» (CRos, p. 318), format amb FONYAR i prefix so- SUB- (cf. encara el cast. *zahondar*); més s'acosta encara al sentit de *fonyar*, la forma que d'aquest verb dona de Val. el *DAg* «*xafunyar*: hocicar los cerdos, grufar, aixecar la terra amb els morros»; *xafunyar* «expressar la uva en el lagar» usat per C. Llombart en *Tabalet i Donsayna* (que Gulsoy rela-

cionaria amb *gasunya* 'rebatina' de Sanelo, p. 330)

En *safurrejar* (CastPna, *AlcM*) amb el sentit del *safunyar* de Ros, hi ha influència de *furejar*, derivat de *fura*, i de *folrar/forrejar* Escrig 1851 afegeix *saforejar* (també en el castellanenc SGozalbo, *AlcM*), variant de *safarejar*, intermedi entre aquests dos. Però quan Llombart hi posa *safor* «revoltullo» (encara que s'ho empassin els diccs de MGadea i *AlcM*), no crec que existeixi tal mot, que no és més que una pseudo etimologia fraudulenta suposada per l'audaç Llombart, per al nom de la penyalosa serra de l'Assafor (sovint escrit *la Safor*), que separa l'Horta de Gandia del Marquesat de Dénia, el nom de la qual com ja indiquen els indrets, ve de l'ar. *sabûr* o *subûr*, plural de *sabra* 'penya' (cast. *Zafra* etc.) (és clar que no té solta toponímica ni semàntica l'etimologia ar. *sabûr* 'menjada a la matinalada de Ramadan', cast. *zaborar*, suggerida per *AlcM*)⁵

¹ Pròpiament és el nom d'un important torrent, també el pla per on circula (coord. 503 × 1046); avui se sent *səfrəzəʃəl* (1963); però ja figura en el Rept. del S. XIII (lín. 59), com a nom d'una alqueria (*caria*) de *Zafargell*, en el quartel del Xarc. — ² Sobre aquest, cf. XEFLIS — ³ Amb variant xi- en el Ross.: «n'hi ha una *šifardáda* de noms» 'un sens-fi' Barcarès, 1960. — ⁴ Almenys ha estat contaminat amb això el mot *čšfardí val, que sento a Fondguilla, amb el sentit de 'gasiu, estalviador' (1961); l'origen aquí podria estar en el nom *sefardi* dels jueus espanyols (cf. cast. *tacaño* de l'hebreu *taqanah*), però atret a l'òrbita de *xafarder*; que l'origen d'aquest estigui en el gentilici hebreu ja no convé pel sufix, i manca de tota base semàntica. També crec que no hi ha més que paronomàsia amb el cast. CHAFALDETE. — ⁵ En la versió en proves que sotmeté a Balari figurava el vers «ab safreigs, clots y muntanyes», forma sincopada que el filòleg desaprova com a vulgarisme (recordant-li *veritat < veritat*), *Epist.*, ed. Barcino, v (227, 230, nn. 16-17); els anotadors, tenint a la vista aqueixes proves, diuen que és en el cant VII, «en el *Cant de Gentil*, estr. 30, v. 3», i afirmen que el poeta sotmetent-s'hi ho canvià en *safareigs*. Això no era possible perquè s'hi hauria oposat el metre octosil·làbic. Com que també fan referència a estrofes 20 i tants del *Cant de Gentil*, i en les eds. de Canigó (O C Pop, i O C, 1906) aqueix *Cant* només té 6 estrofes, entenc que Verdaguer n'havia fet una primera més llarga, i després l'abreujà. Verdaguer l'usà molt en el sentit de 'bassa artificial' i en la variant sincopada: «*safreigs* poblats de peixos» en una narració de 1866 (*Inèd* Casac, 230); a la vall d'Hebron «los estanyos o piscines de Salomé --- ell mateix re-trau eixes basses en l'Eclesiastès: Me fiu horts y jardins --- y fiu safreig per regar lo bosch dels arbres que naxien», *Dietari a T. Santa*, 52 135 (igual 55 8); «un pati --- ab un bell sortidor --- dexa caure ses aygues en un safreiget voltat de testos».

Safarina, V. *serafi* *Safarneig*, V. *safareig*